

MAKTABGACHA TA'LIMDA TA'LIM SIFATINI MONITORING QILISH

*Turdaliev Sevara Adahamjanovna**Puchon universiteti Magistranti*

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tizimi har bir jamiyat taraqqiyotining, kelajak avlodning sog'lom va barkamol, intellektual jihatdan yetuk bo'lib yetishishining muhim omillaridan biridir. Bolaning shaxs sifatida shakllanishi, ijtimoiy hayotga tayyorgarligi, didi, qiziqishi, dunyoqarashi, bilimga chanqoqligi ana shu bosqichda barpo etiladi. Shu sababli ham maktabgacha yosh davr ta'lim-tarbiya jarayonining bosh davri sanaladi. Ushbu bosqichda sifatli ta'lim jarayonini tashkil etish va uni har tomonlama monitoring qilib borish zamon talabi bo'lib qolmoqda.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, ta'lim sifati, monitoring, baholash, metodologiya, innovatsiya, pedagogik jarayon, rivojlanish, standartlar, tizim.

Maktabgacha ta'lim sifati monitoring qilish deganda, bolalarda bilim, ko'nikma va malakalarni rivojlantirish, rivojlanishidagi o'zgarishlarni o'z vaqtida aniqlash va zarur holatlarda, ta'lim-tarbiya jarayoniga kerakli yangiliklar, tuzatishlar kiritish, ta'lim sifati doimiy nazorat qilib borish tushuniladi. Monitoring jarayoni asosan, maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga nisbatan aniq, tizimli, muntazam ravishda axborot to'plash, tahlil qilish va natijalarni baholab borishga qaratilgan bo'lishi kerak. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifati monitoring qilishning bir necha asosiy yo'nalishlari mavjud. Birinchidan, o'quv dasturlarining bolalarning yosh va individual xususiyatlariga mosligiga e'tibor qaratiladi. Dasturlar bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlashi, ularni ijodiy, mustaqil fikrlashga, atrof-muhit bilan muloqot qilishga, umumiy madaniyatga o'rgatishi kerak. Ta'lim dasturini baholash monitoringning muhim jihatlaridan biridir. Yana bir muhim yo'nalish – pedagogik jamoaning malaka va tajribasidir. Pedagoglarning uzluksiz kasbiy rivojlanishi, yangi o'quv metodlarini o'zlashtirish, individual yondashuv asosida ta'lim tashkil etishi maktabgacha ta'lim sifati uchun beqiyos ahamiyatga ega. Shu sababli, pedagoglarning faoliyati ham monitoring ostida bo'ladi, ular tomonidan foydalanilayotgan metodlar, vositalar va yondashuvlar doimiy ravishda tahlil qilinadi, samarali va zamonaviy innovatsiyalar joriy etiladi, kamchiliklarni bartaraf qilish uchun chora-tadbirlar ishlab chiqiladi [2].

Infratuzilmaning holati ham monitoring jarayonida alohida o'rin tutadi. Ta'lim muassasalarining moddiy-texnik bazasi, maktabgacha yoshdagi bolalarning ijtimoiy-psixologik rivojlanishiga mos muhit yaratish, zamonaviy o'quv qurollari, pedagogik texnologiyalardan foydalanish, jihozlash darajasi muntazam o'rganiladi. Bu omillar ta'lim sifatiga bevosita ta'sir ko'rsatadi va davomiy monitoring orqali mavjud

muammolar kortmasdan oldini olishga yordam beradi. Monitoring jarayonida ota-onalar bilan muloqot va hamkorlikni kuchaytirish ham muhim. Ota-onalardan muntazam ravishda bolalarning rivojlanish holati, ta'lim jarayonidan qoniqish darajasi, ularning fikr-mulohazalarini o'rganish, samarali hamkorlik yo'lga qo'yish sifat monitoringining tarkibiy qismi hisoblanadi. Bu orqali bolalarning uy va ta'lim muassasasi muhitidagi rivojlanishi, bilim va ko'nikmalari bo'yicha yaxlit tasavvur hosil qilinadi [3].

Monitoringning asosiy vazifasi – ta'lim jarayonida sodir bo'layotgan o'zgarishlarni so'zsiz aniqlash, natijalarni baholash, tahlil qilish, mavjud kamchilik va muammolarni aniqlab, ularga ilmiy asoslangan echimlarni taklif qilishdan iborat. Muayyan vaqt davomida monitoring olib borilgandan so'ng olinayotgan ma'lumotlar asosida tashkilot faoliyati baholanadi, kuchli va zaif tomonlari aniqlanadi, bu esa ta'lim sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi. Maktabgacha ta'limda monitoring amalga oshirishda ko'p bosqichli va ko'p tomonlama yondashuv zarur. Bu jarayonda bolalarning bilimi, rivojlanishi, ijtimoiy faolligi, psixologik holati, jismoniy rivoji, nutqi, hissiy dunyosi doimiy kuzatuv ostida bo'ladi. Har bir bolaning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda, dastlabki monitoring natijalariga ko'ra kerakli individual dasturlar tuziladi, muammoli jihatlarni to'g'ridan-to'g'ri bartaraf etishga harakat qilinadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida monitoring jarayonida turli shakl va metodlardan foydalaniladi. Kuzatish, suhbat, test, individual va guruhviy ishlanmalardan olingan natijalar asosida bolalar rivoji haqida umumiy xulosa chiqariladi. Tajribali pedagog va metodistlar yordamida tashkil etilgan monitoring bolalarning rivojlanishidagi har bir bosqichni chuqur va aniq baholash imkonini beradi. Bu orqali ta'lim jarayonida ishtirok etayotgan har bir bolani individual tarzda kuzatish, yutuqlari va kamchiliklarini aniq aniqlash ham mumkin bo'ladi [4].

Monitoring orqali olingan natijalarning tahlili esa bir necha asosiy yo'nalish bo'yicha olib boriladi. Bolalarning bilim va ko'nikmalari, ijtimoiy faol faolligi, mustaqil fikrlashi va ijodiy qarashlari, muomala madaniyati va axloqiy rivoji baholanadi. Har bir bolaning shaxs sifatida kamol topish bosqichi aniqlanadi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida pedagog va ota-onalar o'rtasida hamkorlikda olib borilgan ishlarning natijalari ham ko'zdan kechiriladi. Zamonaviy maktabgacha ta'limda monitoring qilishda raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, statistik ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish, natijalarni tezda qayta ishlash, ilg'or chet el tajribalarini o'rganish va ulardan samarali foydalanish katta ahamiyat kasb etadi. Dasturlashtirilgan monitoring tizimlari orqali bolalar rivoji doimiy nazorat ostida bo'ladi va jarayonlarning sifatini oshirish borasida tizimli, samarali takomillashtirish ishlari amalga oshiriladi [5].

Monitoring natijalaridan foydalanish orqali maktabgacha ta'lim tashkilotlarining ichki va tashqi imkoniyatlari tahlil etiladi, mavjud resurslar samarali yo'naltiriladi,

pedagogik jarayonda natijadorlik oshadi. Har bir bolaning rivojlanish dinamikasini doimiy baholab borish orqali ularda yuqori madaniy, intellektual va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirish ko'zda tutiladi. Shu sababli ham monitoring nafaqat ta'lim jarayonini boshqarishda, balki butun maktabgacha ta'lim tizimining modernizatsiya qilinishida ham muhim rol o'ynaydi. Monitoring jarayonlarida olinayotgan aniq natijalar asosida pedagoglar faoliyati so'zsiz takomillashtiriladi, yangi uslublar, ilg'or pedagogik texnologiyalar joriy qilinadi, zamonaviy fan va texnika yutuqlari asosida yangi o'quv dasturlari ishlab chiqiladi. Ta'lim sifatini oshirishda monitoringdan olingan axborotlar asosida samarali boshqaruv tizimlarini tashkil etish mumkin [6].

Maktabgacha ta'limda ta'lim sifatini monitoring qilishda davlat siyosati va normativ-huquqiy hujjatlar ham g'oyat muhim ahamiyatga ega. Mamlakatda qabul qilinayotgan qonun va qarorlar, davlat dasturlari, strategiya va yo'riqnomalar monitoring jarayonini tizimli va kompleks tarzda olib borish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Monitoring samarali tashkil etilsa, farzandlarimizning barkamol, aql-zakovatli, ongli va bilimli bo'lib yetishishiga zamin yaratiladi. Maktabgacha ta'lim sifatini monitoring qilish ommaviy va ichki axborotlarning to'g'ri yig'ilishi, ularni muntazam tahlil qilish, tahlil natijalari asosida ta'lim jarayoniga zarur o'zgartirishlarni kiritib borish orqali amalga oshiriladi. Bu esa o'z navbatida, ta'lim tashkilotlari, pedagogik jamoada natijadorlikni oshirish, zamonaviy bosqichga mos ravishda o'zgarishlarni qilinishini ta'minlaydi. Maktabgacha ta'limda sifatli monitoring tashkil etish – pedagogik jarayonning uzluksizligiga, samaradorligiga, bolaning har tomonlama rivojlanishiga va maktabga tayyorlanishiga zamin bo'ladi. Zamonaviy taraqqiyot bosqichida monitoring zamonaviy texnologiyalar, pedagogik innovatsiyalardan keng foydalanishni, muntazam takomillashtirishni talab qiladi. Ana shundagina bolalarimizning kelajagi uchun sog'lom, bilimli va tarbiyali avlod yetishib chiqadi.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, maktabgacha ta'lim sifatini monitoring qilish pedagogik jarayon baraka topishi, bolalarning har tomonlama rivojlanishini ta'minlash, ta'lim muassasasining faoliyatini tanqidiy va har tomonlama tahlil qilish, zamonaviy talablar asosida takomillashtirish uchun muhim ahamiyatga ega. Monitoring doimo izchil, tizimli, chuqur va aniq olib borilishi lozim. Ta'lim sifatining uzluksiz oshirib borilishi, ilg'or tajribalar asosida yangilanishi natijasida maktabgacha ta'lim amaliyoti va sifatini tubdan yuksaltirish mumkin. Maktabgacha yoshdagi har bir bolaning shaxs sifatida kamol topish bosqichlarida monitoring jarayoni muhim omil bo'lib qoladi. Shu sababli mamlakatimizda ta'lim sifatini doimiy kuzatish, tahlil qilish va takomillashtirishga qaratilgan monitoring tizimi samaradorligini oshirish ustuvor vazifa bo'lib qolmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alimova, G. X. (2019). "Maktabgacha ta'lim: umumiy tamoyillar va zamonaviy yondashuvlar". Ta'lim va Innovatsiyalar Jurnali, 4(3), 35-41.

2. Berdieva, S. T. (2018). "Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida sifat monitoringining ahamiyati". O'zbek Pedagogika Jurnal, 8(2), 61-66.
3. Ergashova, M. R. (2020). "Maktabgacha ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar". Ilm Sarchashmasi, 5(1), 52-57.
4. Hasanova, N. A. (2017). "Ta'lim sifati monitoringining nazariy asoslari". Maktabgacha ta'lim: Nazariya va Amaliyot, 9(4), 18-24.
5. Jo'raqulova, M. F. (2019). "O'zbekiston sharoitida maktabgacha ta'lim sifati monitoringi tizimini takomillashtirish". Ilm-Fan va Ta'lim, 10(3), 73-77.
6. Karimova, D. T. (2021). "Maktabgacha ta'limda zamonaviy monitoring texnologiyalari". Zamonaviy Ta'lim, 2(5), 104-109.
7. Matyoqubova, S. N. (2022). "Pedagogik jarayonda monitoringning roli va ahamiyati". Ta'lim Taraqqiyoti, 1(2), 29-34.